

УДК 332.146:330.322

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н. Біляк, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Розвиток сільських територій як найменших адміністративно-територіальних одиниць у теперішніх умовах має стати центральною проблемою регіональної політики держави, спрямованої на докорінне поліпшення життєвого рівня населення.

В умовах погіршення якості життя сільського населення, прогресуючого безробіття, занепаду та руйнування соціальної інфраструктури села погравлення соціально-економічного розвитку сільських територій може створити передумови для перебудови економічних відносин і становлення нових організаційно-правових форм господарювання, розвитку несільськогосподарських видів економічної діяльності, поліпшення соціального захисту сільського населення тощо.

Світовий досвід свідчить, що розвиток сільських територій не може здійснюватися без залучення та ефективного використання інвестицій. У більшості наукових праць, присвячених окресленій проблемі, упускається обговорення такого важливого питання, як оцінка їх інвестиційної привабливості. На нашу думку, в період обмеженості інвестиційних ресурсів інвестиційна привабливість як категорія є основним критерієм, на базі якого формуються інвестиційна стратегія з боку інвестора та інвестиційна політика держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні провідні вітчизняні науковці досить активно досліджують окремі аспекти сталого розвитку сільських територій. Зокрема вагомий внесок у ці розробки зробили І.В. Прокопа, О.І. Павлов, В.В. Юрчишин, М.Й. Малік, К.В. Васьківська, А.В. Ключник, Є.І. Бойко та ін. Проте їх переважно цікавить соціально-економічний розвиток сільських територій, а питання інвестиційного забезпечення розвитку сільських територій, підвищення їх інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності залишається поза увагою. З іншого боку, питанню інвестицій загалом та визначенню інвестиційної привабливості зокрема багато уваги приділено у працях І.О. Бланка, А.А. Пересади, А.А. Садекова та Н.А. Лісової та ін. Регіональний аспект інвестування детально проаналізовано в публікаціях Ю.О. Болейка, В.Є. Швеця і М.М. Недашківського, дослідженнями галузевої інвестиційної привабливості сільського господарства займаються А.П. Гайдуцький, В.В. Волкодав, Л.О. Абсава, С.А. Гуткевич та ін. Однак науковці майже не розглядають сільські території як об'єкт вкладання інвестиційних ресурсів, а отже, і не піднімають питання дослідження їх інвестиційної привабливості.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – оцінка інвестиційної привабливості сільських територій Львівської області з метою визначення пріоритетних напрямів інвестування та розробки інвестиційної стратегії розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу. Ведучи мову про оцінку інвестиційної привабливості сільських територій, слід спочатку дати чітке визначення категорії «сільські території» як об'єкта інвестування. Зокрема Закон України «Про планування території інфраструктури сільської місцевості» сільську територію визначає як територію, на якій частка сільського населення у його загальній чисельності перевищує 15-50% [1].

Сільські території як гетерогенні за своєю структурною побудовою соціально-просторові, поліфункціональні утворення з населенням як системоутворювальним елементом розглядає О.І. Павлов [5].

Цікавою є думка В.В. Юрчишина, який вважає, що сільська територія – складна та багатофункціональна природна, соціально-економічна та виробничо-господарська структура, яка характеризується сукупністю властивих кожній із них особливостей [2].

Сільська територія – це багатофункціональне просторове утворення, що складається із виробничо-господарського комплексу, соціальної й виробничої інфраструктур, людського капіталу, природно-ресурсного потенціалу, села та власне території як просторового базису.

Інвестиційна привабливість сільських територій – це система зовнішніх і внутрішніх чинників, що обумовлюють потенційну зацікавленість інвесторів щодо вкладання інвестиційних ресурсів.

Важливе значення для оцінки інвестиційної привабливості сільських територій має привабливість сільськогосподарського виробництва. Якщо вкладати кошти в розвиток сільськогосподарських підприємств, то створюватимуться додаткові місця і розвиватиметься просторовий потенціал сільської території.

Щодо інвестиційних процесів у сільських територіях Львівщини, зауважимо, що основними напрямками вкладання інвестиційних ресурсів для приватних інвесторів є:

- сільськогосподарське виробництво та пов'язані з ним обслуговуючі види діяльності;
- об'єкти соціально-побутової інфраструктури;
- туристично-готельний бізнес.

Окрім того, в межах сільських територій можуть освоюватися державні інвестиційні проекти, які пов'язані зі соціальним розвитком. Наприклад, будівництво чи реконструкція закладів охорони здоров'я або освіти у сільській місцевості.

Економічний термін «інвестиційна привабливість сільських територій» сьогодні є малодослідженим для економічної науки України. Крім невизначеності цього терміна, в Україні відсутня також загальновизнана методика для оцінки такого явища. Більшість авторів пропонують інвестиційну привабливість окремих сільських територій оцінювати на основі SWOT-аналізу, однак така методика не дає змоги порівняти інвестиційну привабливість.

Науковець А.В. Ключник пропонує інвестиційну привабливість сільських територій оцінювати через систему показників виробничо-господарського, підприємницького, експортного, природного, ресурсного, інфраструктурного, інвестиційного, інтелектуального та екологічного потенціалів [3].

В основу нашого дослідження покладена методика рейтингової оцінки інвестиційної привабливості регіонів України, розроблена І.А. Бланком. Ми ж врахували особливості сільських територій як об'єкта інвестування. Інвестиційна привабливість сільських територій (на рівні районів Львівської області) була проаналізована на основі комплексної оцінки шести синтетичних показників та ранжування за ними сільських територій, враховуючи при цьому значущість (питому вагу) кожного показника, а саме рівень загальноекономічного розвитку, виробничо-господарський потенціал і рівень розвитку соціальної інфраструктури – по 20%, рівень демографічного розвитку та природний потенціал – по 15%, і рівень криміногенних та екологічних ризиків – по 10% відповідно.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що за загальноекономічним розвитком сільських територій із середнім оціночним балом 0,754 передує Пустомитівський район, який характеризується найбільшою часткою в обсязі реалізації промислової продукції Львівщини, найвищим рівнем капітальних інвестицій з розрахунку на одну особу та найбільшою кількістю суб'єктів підприємництва. Далі йдуть Кам'янка-Бузький (0,643), Стрийський (0,580), Яворівський (0,565) і Городоцький (0,548) райони. Найнижчі рівні загальноекономічного розвитку сільських територій зафіксовано у Турківському (0,290) та Сколівському (0,273) районах.

Виробничо-господарський потенціал сільських територій Львівської області, виходячи з думки, що на теренах сільських територій передусім ведеться сільськогосподарська діяльність, оцінюється за рівнем розвитку сільського господарства та виробничим потенціалом сільськогосподарських підприємств. Отож, за виробничо-господарським потенціалом сільських територій передує Пустомитівський район (0,699). Тут зафіксовано найвищий індекс виробництва продукції тваринництва, найвищий рівень рентабельності сільськогосподарських підприємств та найкращу продуктивність корів. Високий рівень виробничо-господарського потенціалу мають також Жидачівський (0,698), Сокальський (0,681), Перемишлянський (0,677) та Буський (0,671) райони. Аутсайдерами за цим показником є Турківський (0,334) і Сколівський (0,314) райони, в який взагалі немає сільськогосподарських підприємств.

Стосовно розвитку соціальної інфраструктури, то тут слід виділити Золочівський (0,689) район, де найвищий рівень забезпеченості лікарями та вчителями, а також місцями в закладах ресторанного бізнесу. З позитивного боку характеризує розвиток соціальної інфраструктури сільських територій оціночний бал Сокальського (0,660), Бродівського (0,658), Стрийського (0,656) та Сколівського (0,638) районів. Найгірший розвиток соціальної інфраструктури в Яворівському (0,506) й Турківському районах.

Щодо демографічної характеристики, то за цим показником найбільш інвестиційно привабливими є сільські території Пустомитівського (0,939), Жовківського (0,806), Сокальського (0,767), Яворівського (0,758) та Кам'янка-Бузького (0,715) районів. Найгірша демографічна ситуація у Жидачівському (0,508) та Перемишлянському (0,478) районах.

Для оцінки інвестиційної привабливості сільських територій важливу роль відіграє аналіз їх природного потенціалу, який характеризується наявністю земельних, водних, лісових і природно-рекреаційних ресурсів, колективних засобів розміщення та дитячих оздоровчо-відпочинкових таборів. За розвитком природного потенціалу сільських територій лідером є Яворівський район (0,773), друге місце посідає Сколівський (0,703), на третьому місці – Сокальський (0,693), далі йдуть Жовківський (0,626) та Пустомитівський (0,538) райони. Найменший оціночний бал природного потенціалу зафіксовано у Буському (0,336) та Миколаївському (0,298) районах.

За рівнем криміногенних, екологічних та інших ризиків серед районів Львівської області чільне місце посідають Турківський (0,887) та Сколівський (0,733) райони, які характеризуються найсприятливішою екологічною ситуацією. Далі йдуть Перемишлянський (0,570), Дрогобицький (0,541) та Старосамбірський (0,528) райони. При цьому найвищі ризики зафіксовані у сільських територіях Сокальського (0,211) та Пустомитівського (0,205) районів.

Зауважимо, що в результаті аналізу не зафіксовано значної варіації інтегрального показника інвестиційної привабливості сільських територій. Чітко виділяються лише чотири райони, які за рівнем інвестиційної привабливості сільських територій віднесено до групи значної або стратегічної інвестиційної привабливості.

Отож, у порядку зменшення інвестиційної привабливості сільських територій райони Львівської області розташувалися згідно з нашим дослідженням (див. рис.) у такому порядку:

◆ **група високої інвестиційної привабливості** – Пустомитівський, Сокальський, Яворівський та Жовківський райони;

◆ **група значної інвестиційної привабливості** – Стрийський, Кам'янка-Бузький та Радехівський райони;

◆ **група середньої інвестиційної привабливості** – Золочівський, Жидачівський, Сколівський, Городецький, Дрогобицький та Старосамбірський райони;

◆ **група низької інвестиційної привабливості** – Перемишлянський, Мостиський, Бродівський, Самбірський, Буський, Миколаївський та Турківський райони.

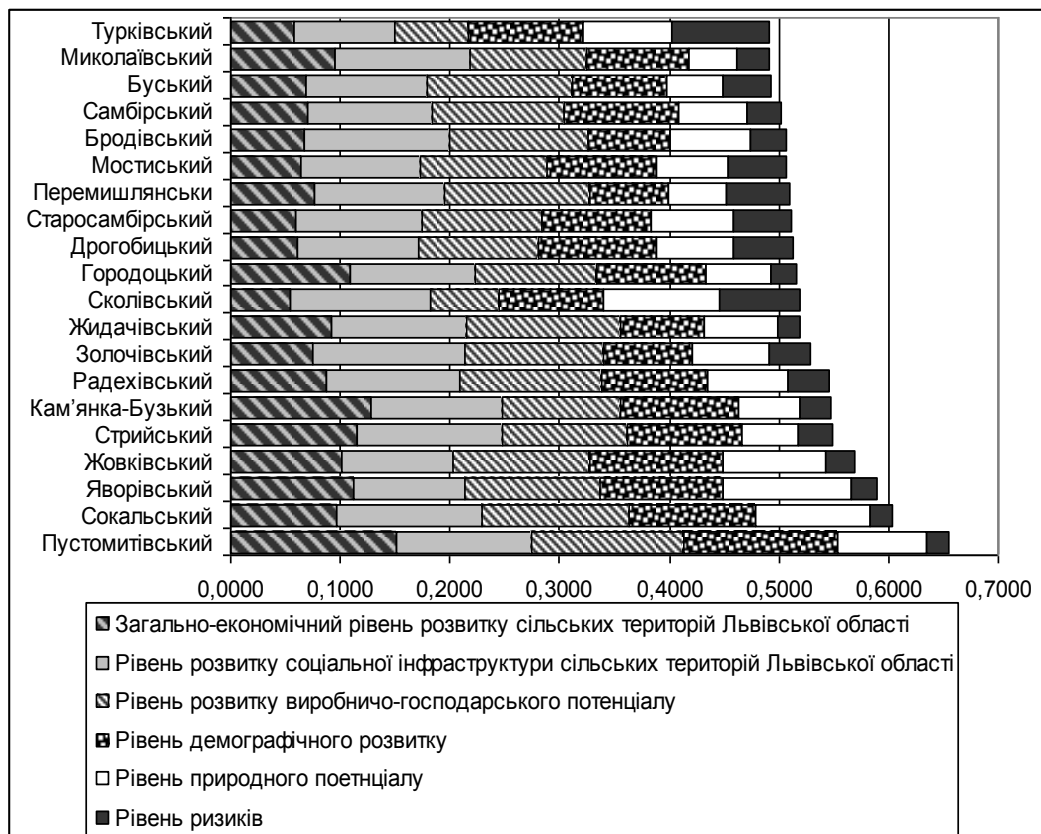

Рис. Рівень інвестиційної привабливості сільських територій Львівської області.

Як бачимо, найбільш привабливими для інвесторів є сільські території північно-західних районів Малого Полісся та райони, наближені до обласного центру. Високий рівень їх інвестиційної привабливості зумовлений передусім належним загальноекономічним розвитком і позитивною демографічною ситуацією та природним потенціалом.

Група районів зі значною інвестиційною привабливістю поступається першій групі через високий рівень криміногенних та екологічних ризиків, а також через невисокий природний потенціал. Тут основними напрямками здійснення інвестицій є сільськогосподарське виробництво та пов'язані з ним інші види діяльності.

Щодо районів із низькою інвестиційною привабливістю, то це здебільшого західні та північні райони, віддалені від обласного центру, для яких характерними є низький рівень розвитку товарного сільського господарства, високий рівень безробіття, незначна кількість сільськогосподарських і промислових підприємств.

Висновки. Результати проведеного дослідження є важливими не тільки для іноземних інвесторів, а й для регіонального керівництва, оскільки, знаючи

особливості свого регіону (його “плюси” і “мінуси”), вони вживатимуть адекватні заходи для покращання інвестиційної ситуації.

З метою підвищення інвестиційної привабливості сільських територій необхідно реалізувати систему заходів на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, основними серед яких є: формування позитивного інвестиційного іміджу; створення сприятливого інвестиційного середовища, поширення інформації щодо інвестиційного потенціалу сільських територій області; підвищення ефективності управління інвестиційними ресурсами, як державними, так і приватними; впровадження інвестиційних проектів щодо підвищення рівня ефективності експлуатації автотранспортної мережі, у сфері розвитку туристично-рекреаційного бізнесу, в аграрній сфері та у сфері розвитку соціально-побутової інфраструктури; вдосконалення нормативно-правового та інституційного середовища інвестиційної діяльності в області; розвиток бізнес-інфраструктури.

Бібліографічний список

1. Про планування територіальної інфраструктури сільської місцевості : Закон України № 7334 від 07.04.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511.
2. Васьківська К. В. Функціонування сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку сільських територій : наукові основи, стан і перспективи : монографія / К. В. Васьківська, І. В. Сембай. – Львів : ПАІС, 2009. – 196 с.
3. Ключник А. В. Формування та розвиток економічного потенціалу сільських територій України : монографія / А. В. Ключник. – Миколаїв : Дизайн і поліграфія, 2011. – 468 с.
4. Ковальов В. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері / В. В. Ковальов. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 182 с.
5. Павлов О. І. Сільські території України: функціонально-управлінська модель : монографія / О. І. Павлов. – Одеса : Астропринт, 2009. – 340 с.
6. Статистичний щорічник Львівської області за 2012 рік : стат. зб. / Головне управління статистики у Львівській області ; [за ред. С.І. Зимовіної]. – Львів, 2013. – Ч. 1. – 368 с., Ч. 2. – 288 с.

Біляк Н. Оцінка інвестиційної привабливості сільських територій Львівської області

Здійснена оцінка інвестиційної привабливості сільських територій Львівської області. Вона є важливою не тільки для інвесторів, а й для органів місцевого самоврядування. Знаючи особливості свого регіону (його “плюси” і “мінуси”), вони можуть вживати адекватних заходів щодо активізації інвестиційного середовища. За результатами аналізу встановлено, що найбільш привабливими для інвесторів є сільські території північно-західних районів Малоого Полісся та райони, наближені до обласного центру. Високий рівень інвестиційної привабливості цих регіонів зумовлений передусім їх високим загальноекономічним розвитком та позитивною демографічною ситуацією і природним потенціалом. Щодо районів із низькою інвестиційною привабливістю, то це здебільшого

райони, віддалені від обласного центру. Вони характеризуються низьким рівнем розвитку товарного сільського господарства, високим рівнем безробіття, малою кількістю сільськогосподарських і промислових підприємств.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, сільські території.

Bilyak N. Estimation of investment attractiveness of the Lviv region's rural territories

The article's aim is to show the investment attractiveness of Lviv region's rural territories and determine their rating. This estimation is important not only for investors but also for the organs of local self-government, as knowing the features of the region (his "pluses" and "minuses"), they can accept adequate decisions in relation to activation of investment environment. According to the results of analysis most attractive for investors are rural territories of north-western districts of Lviv regions and districts are closed to the city of Lviv. High level of investment attractiveness of these districts, is predefined by high level of general economic development, positive demographic situation and self-potential. What touches districts with a low level investment attractiveness, then it mostly districts are remote from the city of Lviv. They characterized by low level of development of commodity agriculture, high unemployment rate and a few of agricultural and industrial enterprises.

Key words: investment, investment attraction, rural territories.

Билиак Н. Оценка инвестиционной привлекательности сельских территорий Львовской области

Дана оценка инвестиционной привлекательности сельских территорий. Она важна не только для инвесторов, но и для органов местного самоуправления. Зная особенности своего региона (его "плюсы" и "минусы"), они могут проводить адекватные мероприятия с целью активизации инвестиционной среды. Результаты анализа показали, что наиболее привлекательными для инвесторов являются сельские территории северно-западных районов Малого Полесья и районы, приближенные к областному центру. Высокий уровень инвестиционной привлекательности этих регионов обусловлен в первую очередь их высоким общеэкономическим развитием, положительной демографической ситуацией и природным потенциалом. Что касается районов с низкой инвестиционной привлекательностью, то это в основном районы, отдаленные от областного центра. Они характеризуются низким уровнем развития товарного сельского хозяйства, высоким уровнем безработицы, малым количеством сельскохозяйственных и промышленных предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, сельские территории.